

MAASEUDUN MUUTOSVALMENNUS -toimintaohje

Maaseudun muutosvalmennus on toimintamalli, jolla viljelijäväestöä tuetaan ja valmennetaan maataloustuotannon muutostilanteessa. Kaakkois-Suomessa 122 viljelijällä testattu ja kehitetty valmennus on osoittautunut hyväksi työvälineeksi tukea viljelijöitä sekä uusille urille yrittäjänä ja palkansaajana että maataloustuotannon uudistamiseen. Valmennus on jokaisen siihen osallistuvan yksilöllinen kehitysprosessi, jota muut valmennusryhmään osallistuvat tukevat. Suositeltava ryhmän koko on 10 – 15 henkilöä.

Maaseudun muutosvalmennusta voidaan soveltaa käytäntöön koko Suomessa. Viljelijäväestön ohella valmennus soveltuu mikro- ja pk-yrittäjien tukemiseen muutostilanteissa. Valmennusta on toteutettu vuonna 2008 ja 2009 Kainuun TE-keskuksen alueella.

Toimintamalli on kehitetty MTK:n pilottihankkeena ESR:n ja KTM:n rahoittamana. Eri alueilla järjestettävän Maaseudun muutosvalmennuksen yhtenäinen toteutus ja sen työkirjan käyttöoikeuden saaminen edellyttävät, että valmennus toteutetaan alla olevan toimintamallin mukaisesti. Yhteyshenkilö on Paula Viertola MTK p. 040 825 2111 ja sähköposti [paula.viertola\(at\)mtk.fi](mailto:paula.viertola(at)mtk.fi)

1. Valmennuksen henkilöstövoimavarat

Maaseudun muutosvalmennuksen toteuttamisessa tarvitaan alueen ja kohderyhmän tilanteen hyvin tunteva **muutosohjaaja** ja ihmisten muutostilanteiden ohjaamisesta kokemusta omaavat **muutosvalmentaja(t)**. Asiakashankinnan, muutosohjaajan työn ja valmennuksen tukena on hyvä olla kohderyhmän tuntevista tahoista koottu **maakuntaryhmä**.

Muutosohjaajan ja muutosvalmentajien tulee täyttää alla olevat vaatimukset:

Osaaminen, taidot, kokemus	muutos- valmentaja	muutos- ohjaaja
Yleiset valmiudet		
Konsultoinut/ohjannut useita valmennusprosesseja ja henkilöitä outplacement - valmennusmenetelmällä		
On sisäistänyt ja käynyt itse läpi valmennusmenetelmän		
Vankka ohjaus-, valmennus- ja koulutuskokemus		
Monipuolinen kokemus elämästä		
Tuntee oman seutunsa perusmaatalouden ja sen liitännäisten toimintaympäristönä		
Tuntee erilaisia toimialoja		
On näkemystä sekä palkansaajana että yrittäjänä toimimisesta, on tietoinen mm. aikuiskoulutukseen liittyvistä mahdollisuuksista		
Persoona		
Lähtee asiakkaan parhaasta, tunnistaa omat näkemyksensä ja tunteensa toimintansa taustalla		
On empaattinen, omaa kyvyn kuunnella ja toimia avoimessa vuorovaikutuksessa		
On positiivinen ja kärsivällinen, löytää vaikeissakin tilanteissa myönteisiä etenemisyhteyksiä		
Toimii luovasti työtehtävien vaatimalla tavalla, nauttii ideoinnista asiakkaiden kanssa		
Kunnioittaa asiakasta, on huomaavainen ja viihtyy asiakaspalvelutyössä		
On jämäkkä, pystyy ylläpitämään jäntevää valmennusprosessia (aikataulut, tehtävät ym.)		

Muutosohjaajan tehtäviä ovat:

- asiakashankinta yhdessä maakuntaryhmän kanssa
- asiakkaiden alkukeskustelut, tilannekartoitukset ja työkirjatehtävien tukeminen
- ryhmävalmennuspäivien käytännön järjestelyt
- valmennukseen osallistuneiden asiakkaiden ohjaaminen jatkoluille yhteistyöhön
yritysneuvonnan, työvoimahallinnon ja koulutuksen henkilöstön kanssa
- asiakkaan tilanteen jälkiseuranta
- palautteen kerääminen ja toiminnan kehittäminen
- yhteydenpito ja koulutuksen kehittäminen alueen aikuiskoulutuksen kanssa.

Muutosohjaajan rooli on erittäin tärkeä valmennuksen onnistumiseksi. Hän toimii koko muutosvalmennusprosessin vetäjänä alueella ja valmennettavien tukihenkilönä. Muutosohjaajan on itse osallistuttava valmennukseen ennen työn aloittamista. Häneltä edellytetään lisäksi ehdotonta luottamuksellisuutta ja salassapitolupausta asiakkaiden asioista.

Muutosohjaajan tehtävien vaatima työaika on 1-2 kk/ ryhmä (ryhmän koko 10-15 henkilöä). Työaika alkaa asiakashankinnasta ja sen tulee jatkua vähintään seurantapäivään saakka. Asiakkaat tarvitsevat kannustusta ja ohjausta kehitystavoitteiden toteuttamisessa kuten koulutukseen tai yritysneuvontaan hakeutumisessa.

Muutosvalmentajan tehtäviä ovat:

- ryhmävalmennuspäivien vetäminen toimintamallin mukaisesti
- asiakkaan kanssa käytävät yksityiset kehityskeskustelut ja asiakkaan ohjaaminen kehittämistavoitteissa ja –ratkaisuissa

Muutosvalmentajien palveluita tarvitaan 3 – 4 päivää riippuen ryhmien koosta.

Maakuntaryhmän tehtävänä on tukea muutosohjaajan työtä valmennuksen asiakashankinnassa, välittää tietoa valmennuksesta sekä seurata ja kehittää sitä. Maakuntaryhmään tulisi kuulua henkilöitä ainakin seuraavista tahoista: Te-keskus, MTK-liitto, ProAgria, Mela, kunnan tai kuntayhtymän maaseutu- ja elinkeinotoimet, SeutuYPP, Uusyrittäjäkeskus, aikuiskoulutus jne. Ryhmän kokoonkutsujana ja puheenjohtajana toimii Te-keskuksen edustaja. Maakuntaryhmän jäsenet toimivat vapaaehtoisperiaatteella ja joustavasti. Maakuntaryhmän jäsenille tulee järjestää yhden päivän koulutus valmennukseen.

2. Valmennusprosessi

Maaseudun muutosvalmennus on asiakkaan yksilöllinen prosessi, jota ryhmätapaamiset tukevat. Muutosvalmennus etenee asiakkaan luona käytävästä aloituskeskustelusta henkilökohtaisiin kehityskeskusteluihin. Näiden välillä asiakas tekee työkirjan tehtäviä kuten itseanalyysin ja uratiivistelmän ja osallistuu kolmeen ryhmätapaamiseen.

Aloituskeskustelut

Aloituskeskustelu toteutetaan asiakkaan tilalla ja kestää 1,5 - 2 tuntia. Keskustelun aluksi muutosohjaaja esittelee valmennuksen toimintamallin. Sen jälkeen asiakkaat kertoivat omasta tilanteestaan, ja ohjaaja ja asiakas yhdessä pohtivat asiakkaan palvelutarvetta. Muutosohjaaja laatii aloituskeskustelusta kirjallisen raportin.

Asiakkaalta pyydetään valmennukseen osallistumisesta kirjallinen sitoumus, joka voi olla samalla valtuutus Myel-työtulotietojen saamiseksi Melalta, mikäli valmennuksen rahoittaja edellyttää omarahoitusosuuden keräämistä.

Muutosohjaaja antaa asiakkaalle valmennuksen ensimmäisen kotitehtävän, itseanalyysi – lomakkeen täytettäväksi ja opastaa sen täyttämistä.

Aloituskeskustelun merkitys on koko valmennuksen onnistumisen kannalta tärkeä. Muutosohjaajan ja asiakkaan välinen luottamuksellinen ilmapiiri on tärkeää. Muutosohjaajan lupaus tukea prosessin aikana vahvistaa asiakasta uskomaan omiin mahdollisuuksiinsa ja valmennuksen hyödyllisyyteen.

Ryhmätapaamiset

Valmennusohjelmaan sisältyy kaksi ryhmätapaamispäivää ja yksi seurantapäivä, joihin muutosohjaaja lähettää kutsun ja päivän ohjelman. Ensimmäinen ryhmätapaaminen järjestetään noin kuukauden kuluessa aloituskeskustelusta. Ryhmätapaamisten vetämisestä vastaavat muutosvalmentajat.

Ensimmäisessä ryhmätapaamisessa osanottajat saavat Maaseudun muutosvalmennus -työkirjan, joka toimii ryhmäpäivien aikana opetuksen tukena ja jää jokaiselle itseopiskelumateriaaliksi. Ensimmäisellä kerralla kiinnitetään erityistä huomiota hyvän ja luottamuksellisen ilmapiirin aikaa saamiseen ryhmässä. Osanottajia pyydetään sitoutumaan vaihteluun ryhmäpäivien aikana käytävien keskustelujen sisällöstä.

Ensimmäisen ryhmätapaamisen ohjelma:

Orientaatio, esittäytymiset, tilannearvio	1½ h
Ohjelman esittely, tavoitteet	
Osallistujien esittäytyminen: miksi osallistun valmennukseen?	
Menneen ja nykytilanteen selvittäminen	
Ryhmän toimintatavat	
Muutostilanteen käsittely	1h
Itseanalyysin hyödyntäminen/ ryhmäkeskustelu	1½ h
Uratiivistelmän esittely	1h
Kotityöt ja niistä sopiminen	

Toinen ryhmätapaaminen toteutetaan kuukauden kuluttua ensimmäisestä tapaamisesta.

Toisen ryhmätapaamisen ohjelma:

Uratiivistelmien läpikäynti ryhmässä	3 h
Osaaminen ja sen tunnistaminen	1 h
Oman osaamisen markkinointi	2 h
Kontaktiverkko: esittely ja kehittäminen	
Verkostot	
Eri haastattelutilanteet: kontaktikeskustelut, työhönottohaastattelut	
Yrittäjyys työllistymisvaihtoehtona	

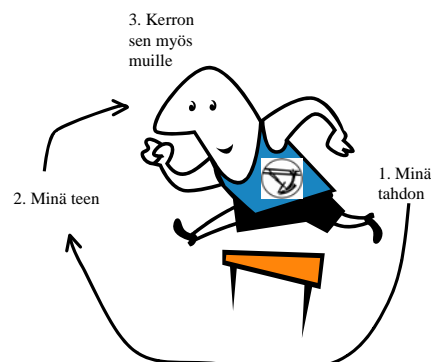
Kehityskeskustelu

Noin kuukauden sisällä toisesta ryhmätapaamisesta on asiakkaan ja muutosvalmentajan tunnin kestävä kehityskeskustelu. Tässä keskustelussa asiakas yhdessä valmentajan kanssa pohtii omia tavoitteitaan ja sitoutuu niiden toteuttamiseen.

Kehityskeskustelun sisältö on seuraava:

- ⇒ Omat elämäntavoitteet
- ⇒ Kontaktiverkko
- ⇒ Henkilökohtainen kehityssuunnitelma
- ⇒ Uratiivistelmä
- ⇒ Omat kysymykset

Kuva kehityskeskustelusta:

Seurantapäivä

Seurantapäivä järjestetään parin kolmen kuukauden kuluttua kehityskeskustelusta. Sen tavoitteena on selvittää, miten valmennettavat ovat edistyneet kehityssuunnitelmissaan. Seurantapäivän vetäjinä toimivat muutosvalmentajat.

Seurantapäivän ohjelma

Tilannekatsaus

3 h

- Miten henkilökohtainen kehityssuunnitelmani on edistynyt?
- Mitä on tapahtunut edellisen valmennuspäivän jälkeen?
- Minkälaisia onnistumisia?
- Minkälaisia vastoinkäymisiä?

Tavoitteita tulevaisuudelle

2 h

- Minun tulevaisuuteni: Yhdessä kasvaminen/Tiedon jakaminen
- Ryhmätö yrittäjäyys/työnhakulinjoittain
- Seudun / alueen yritysneuvonta- ja työnhakupalveluiden esittely

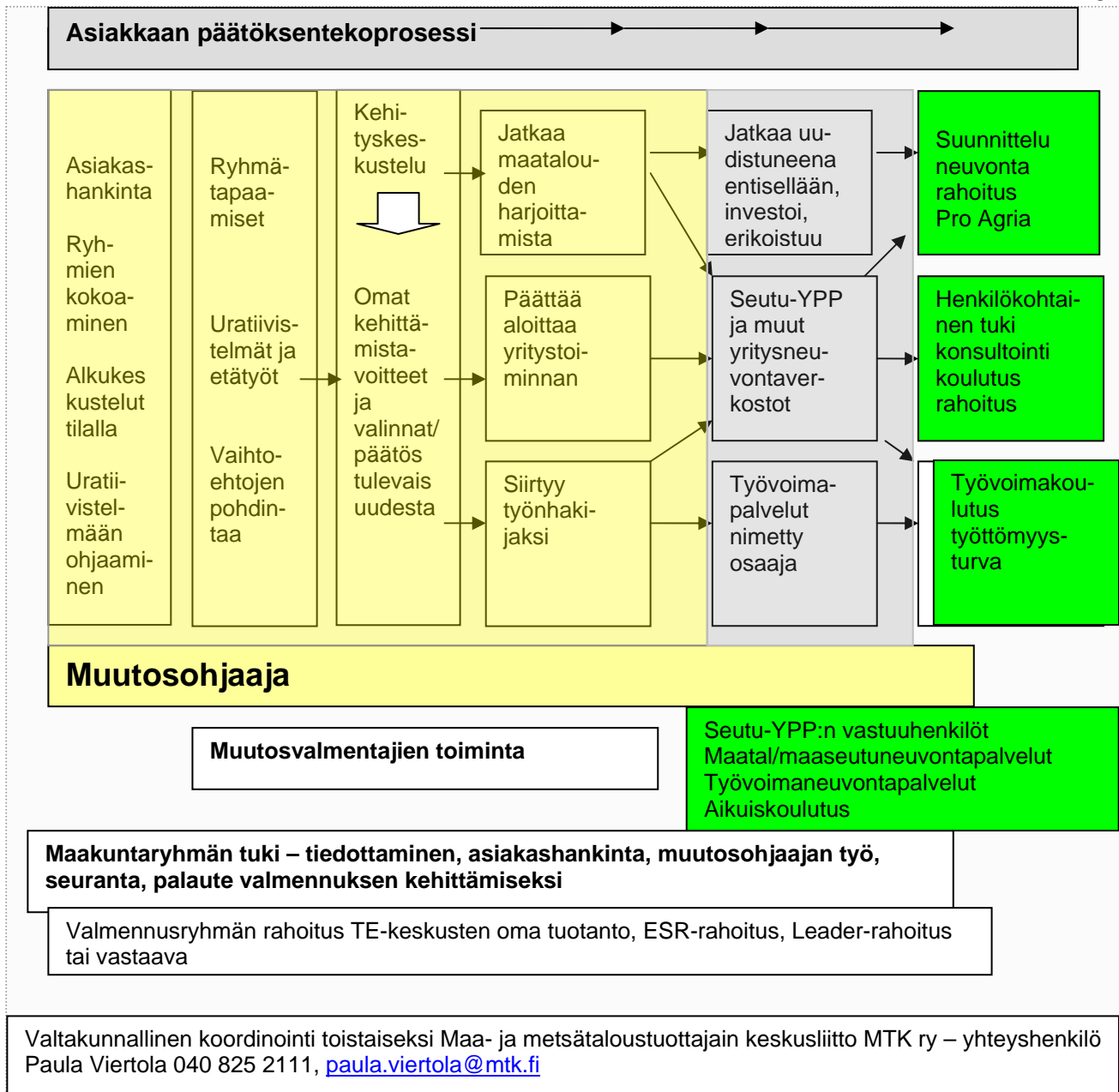
3. Valmennuksen jälkeiset jatkopolut

Muutosvalmennuksen tavoitteena on auttaa valmennettavaa löytämään itselleen sopiva ja itse valittu jatkopolku. Asiakkaiden kehittämissuunnitelmien tavoitteet ja muut jatkopolut tulisi saada mahdollisimman pian valmennuksen jälkeen vireille. Tässä korostuu valmennuksen ohjaajan rooli. Valmennukselle tulee järjestää riittävä rahoitus ja muut voimavarat, jotta asiakkaiden ohjaus valmennuksen jälkeen voidaan toteuttaa. Ohjaajan tulee tuntea hyvin seudun muut palvelut (koulutus, neuvonta) ja pystyä opastamaan asiakas eteenpäin. Tarvittaessa ohjaajan tulisi voida osallistua asiakkaan apuna ensimmäiseen aloituskeskusteluun seuraavan palveluntuottajan kanssa.

Hankkeen aikana on käynyt ilmi, että mahdollisuus koulutuksen aikaiseen taloudelliseen tukeen vaikuttaa merkittävästi koulutukseen hakeutumiseen. Seuduilla tulisi olla joustavia ratkaisuja tukea taloudellisesti työnsä ohessa opiskelevia maatalousyrittäjiä.

Oppisopimusrahoitus ja työvoimakoulutus ovat esimerkkejä tällaisista

Maaseudun muutosvalmennusprosessi alueella:

Viestintään liittyviä suosituksia:

(1) Viestintä asiakkaille

Muutosvalmennuksen onnistumiseksi on hyvä, että asiakas kiinnostuu ja ilmoittautuu valmennukseen oma-aloitteisesti. Tällöin hän on motivoitunut sitoutumaan valmennuksen tavoitteisiin.

Tieto valmennuksesta pitää tuoda asiakkaan lähelle siten, että hän itse luontevasti löytää palvelun ja oivaltaa sen sopivan elämäntilanteeseensa. Tieto valmennuksesta pitäisi tuoda esille kaikissa niissä asiakaspalvelupisteissä ja –tilanteissa, joissa viljelijät muutenkin asioivat ja joissa tarve muutosvalmennukseen voi tulla keskusteluissa esille. Maanviljelijät asioivat kuntien maaseututoimistoissa, työterveyshuollossa, Melan toimipisteissä ja asiamiesten luona, ProAgriassa, seutukuntien ja kuntien yritysneuvonnassa, aikuis- ja täydennyskoulutuksessa ja työvoimatoimistoissa. Näitä tulee hyödyntää viestinnässä. MTK:n järjestökenttä ja muut maaseudun toimijat järjestävät viljelijöille tilaisuuksia, joiden yhteydessä voidaan jakaa tietoa valmennuksesta.

Valmennuksen viestintämateriaali ja tiedotteiden sisältö on hyvä suunnitella huolellisesti. Valmennuksesta annettava palvelulupaus on kerrottava selkeästi ja positiivisesti. Viestinnällä muokataan myös kohderyhmän käsitystä heistä itsestään, minkä vuoksi on vältettävä mahdollista pessimismistä vahvistavaa viestintää. Viestinnän sisällöstä ja toteutuksesta vastaavien henkilöiden pitää tuntea hyvin kohderyhmän toimintaympäristö ja siihen vaikuttavat asiat.

Viestinnässä on kerrottava milloin valmennus järjestetään, mitä se maksaa ja miten valmennukseen hakeudutaan. Työnsä ohessa valmennusta tai koulutusta hakevan henkilön on ajoissa ja luotettavasti tiedettävä nämä yksityiskohdat järjestääkseen esimerkiksi lomittajan tai sijaisen työhönsä tai lastenhoitajan.

Muutosvalmennuksen saaminen pysyväksi peruspalveluksi lisäisi sen tunnettavuutta yhtenä välineenä tukea viljelijäväestöä pitkäjännitteisesti.

(2) Asiakkaiden ohjaus valmennukseen

Muutosvalmennuksen aloitussignaalina toimivat asiakkaiden alustavat tiedustelut. Tiedustelut tulee toimittaa seuduilla valmennuksesta vastaavalle organisaatiolle, jonka puolestaan tulee ottaa asiakkaisiin välittömästi yhteyttä tiedon saatuaan. Asiakas, joka hakee muutosta nykyiseen tilanteeseensa ei välttämättä jaksa soittaa lukuisia kertoja jonkin palvelun perään. Kaikkien valmennuksen yhteistyötahojen on oltava sitoutuneita palvelun toteuttamiseen, jotta jokainen kiinnostunut asiakas saa pääsee valmennukseen.